

Nofilologik Ta`Lim Yo`Nalishi Talabalarida Pedagogik Jarayonni Jadallashtirishda Intensiv Ta`Lim Texnologiyalarning Ahamiyati (Ingliz Tili Misolida)

Tursunpulatov Dilshod¹

Anatatsiya: Ushbu maqolada o'quv jarayonini modernizatsiya qilish va raqamlashtirish nuqtai nazaridan oliy maktab tizimining hozirgi holati aks ettirilgan. Filologik bo'lmagan mutaxassisliklar talabalariga yozuv va nutq ko'nikmalarini o'rgatishda yondashuvlarning uzluksizligi masalasi ko'rib chiqiladi va ta'limni axborotlashtirish sharoitida lingvistik bo'lmagan universitetda chet tillarini o'qitishni optimallashtirish yo'nalishlari aniqlanadi.

Kalit so'zlar: texnik, iqtisodiy, radikal, kombinatsiya, ta'lim tizimi, lingvistik.

An'anaga ko'ra, lingvistik bo'lmagan universitetlarda chet tili fanini o'rganishga yetarli vaqt va e'tibor berilmaydi, chunki tabiatshunoslik fakultetlarida asosiy fan emas. Yaqin vaqtgacha mavjud bo'lgan ta'lim tizimi o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini egallashiga hissa qo'shdi, ammo bu har tomonlama rivojlangan shaxsni, sharoitlarni tez o'zgartirishga qodir raqobatbardosh mutaxassisni shakllantirish uchun etarli emas edi. Biroq, hozirgi bosqichda jamoatchilikning texnologiyaga bo'lgan qiziqishi va fizika, biologiya, kimyo va boshqa tabiiy fanlar sohasidagi turli xil yangiliklar tufayli ilmiy bilimlarning o'sishini yanada samarali amalga oshirish uchun mahalliy fanning jahon hamjamiyati bilan yaqin hamkorligi zarur.

Zamonaviy dunyoda, globallashtirish hisobga olgan holda, boshqa madaniyat vakillari bilan aloqalarni o'rnatishga ehtiyoj ortib bormoqda va chet tilini o'rganishga alohida o'rin berilmoqda, uni barcha fakultetlarda yetarlicha yuqori darajada o'qitish kerak, shunda talabalar va bitiruvchilar ushbu fakultetga qo'shilish imkoniyatiga ega bo'ladi. E. N. Solovovning so'zlariga ko'ra, chet tili endi o'z-o'zidan maqsad emas va ba'zida texnik va iqtisodiy universitetlarda o'qiyotganda seminarlar va ma'ruzalar uchun ishchi til bo'lib xizmat qilishi mumkin [1-29]. Chet tili olimning kundalik faoliyati uchun zarur vositaga aylanib borayotganligi sababli, zamonaviy talabalar va texnik va tabiatshunoslik mutaxassisliklari universitetlarining bitiruvchilari chet ellik hamkasblar bilan barcha aloqa vositalarini o'zlashtirishlari kerak, bu esa lingvistik bo'lmagan fakultetlarda chet tillarini o'qitishga bo'lgan munosabat o'zgarishiga olib keladi. Til ta'limini optimallashtirish kerak, shu jumladan lingvistik bo'lmagan universitetda, yangi haqiqatlarni hisobga olgan holda, ya'ni ta'limni axborotlashtirish va raqamlashtirish sharoitida.

Har bir davr chet tili nutqini o'qitish metodikasiga yangi metodik g'oyalar va yondashuvlarning paydo bo'lishi bilan ajralib turardi. Ushbu maqolada so'nggi 100 yil ichida chet tilini o'qitish metodikasining rivojlanish yo'nalishlari ko'rib chiqiladi. XIX asr oxiri va XX asr boshlarida chet el metodistlari tomonidan olg'a surilgan chet tilini o'qitishning bevosita metodi hamma joyda keng tarqaldi (M. D. Berlitz, M. Valter, S. Shvaytser, S. Simono – radikal harakat vakillari; P. Pasi, M. Laudenbax, O. Espersen, V. Fietor, F. Guen, G. Shirin – o'rtacha oqim vakillari), uning ta'siri ostida chet tilini o'qitishning mahalliy metodikasi ham paydo bo'ldi. XX asrning birinchi uchdan birida rus metodistlari bu metodga murojaat qilib, M. N. Andreevskaya [2-30], E. I. Spendiarov [3] va boshqalarning bevosita metodning navlaridan biri bo'lgan tabiiy metodga bag'ishlangan asarlari e'lon qilindi.

To'g'ridan-to'g'ri usulning bir nechta modifikatsiyalari mavjud edi, ammo A. N. Shchukin ushbu texnikaning asosiy umumiy xususiyatlarini aniqlaydi: asosiy maqsad og'zaki nutqni o'zlashtirish edi va o'qish va yozish og'zaki nutqni o'rgatish vositasi sifatida qaraladi; ona tili sinfda chiqarib tashlanishi kerak, bu esa o'z hissasini qo'shadi. Til muhitini qayta qurish; yangi lug'at vizualizatsiya yoki talqin qilish orqali kiritiladi; ishning asosiy turi o'qituvchi va boshqa talabalar bilan muloqot bo'ladi [4-24]. Aslida, o'quv jarayoni "spikerning fikrlarining tayyor namunalarni taqlid qilish va doimiy takrorlash orqali yodlash, so'ngra ularni turli kombinatsiyalarda takrorlash uchun qisqartirildi.

D. V. Burimskaya inqilobdan keyingi davrda oliy o'quv yurtlarida bu usulning dolzarbligini qayd etadi, chunki ilgari chet tillarini o'rganmagan dehqonlar va ishchilar talaba bo'lib kelgan va ularni asoslardan o'rgatish zarur bo'lgan [5-18]. To'g'ridan-to'g'ri usul 1925 yilgacha mamlakatimizning barcha universitetlarida qo'llanilgan, ammo o'rtacha versiyada, unda tarjima va talabalarning ona tili bilan taqqoslashdan foydalanishga ruxsat berilgan, chunki "ma'lum bo'lishicha, kattalar tilni xohlamaydilar va intuitiv ravishda o'zlashtira olmaydilar, chunki ular rivojlangan. har qanday faoliyatni o'zlashtirishga mazmunli yondashuv".

Yozishni o'rgatishga kelsak, L. V. Shcherba 1929 yilgi "Chet tillarini qanday o'rganish kerak" asarida o'z yozuvlarining asosiy manbai o'qish bo'lishi kerak: ongsiz va ongli, o'qigan narsasiga taqlid qilish kabi", bir "maqola va yozuv

¹ Chet tillar fakul'teti 1-bosqich magistranti

ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha tizimli ish zarurligini yozish uchun qanday o'rganish dastlabki bosqichi sifatida mavhumlashtirish ahamiyati" faqat muallif ochko nusxa o'zini cheklash kerak emas. Yigirmanchi asrning 30-yillarida sanoat jamiyatining rivojlanishi munosabati bilan texnik universitetlarning mutaxassislariga ehtiyoj bor va chet tilini o'qitishning amaliy maqsadi amalga oshiriladi, chunki chet elliklar bilan ozmi-ko'pmi mas'uliyatli suhbatlar o'tkazish zarurati mavjud. Olimlar, muhandislar, xodimlar qo'mondonligi, turli savdo va sanoat agentlari va boshqalar. bunday vaziyatda o'zlarini topish mumkin. L. V. Shcherba barkamol ilmiy va texnik maqolalar yozish qobiliyatini shakllantirish uchun ham zarur, deb ta'kidladi, ish qog'ozlar va harflar shaxslar oldingi turkumga uchun zarur bo'lishi mumkin, chet elda bilan munosabatlarni bor, barcha muassasalari, shuningdek, xodimlar. 30-yillarda talabalarning mustaqil ishlarining ahamiyati birinchi bo'lib amalga oshdi va amaliy o'qituvchilar birinchi marta talabalar o'qishi kerak bo'lgan matnlarning minglab" bosma belgilariga duch kelishdi" [6-164].

Foydalanilgan Adabiyotlar Ro`Yxati

1. Solovova, Ye.N. Metodika obucheniya inostrannim yazikam: bazoviy kurs : posobiye dlya studentov ped. vuzov i uchiteley / Ye.N. Solovova. – 3-ye izd. – M.: AST: Astrel: Poligrafizdat, 2010. – 238 s.
2. Andreyevskaya, M.N. O naturalnom metode prepodavaniya novix yazikov : (V primeneni k prepodavaniyu nem. yaz.) : Chetire leksii, prohit. v O-ve vospitatelnis i uchitelnis v Moskve v 1909 g. M.N. Andreyevskoy / M.N. Andreyevskaya. – M.: Skl. izd. v torg. d. br. Bashmakovix, 1909. – 30 s.
3. Spendiarov, Ye.I. Osnovi naturalnogo metoda prepodavaniya inostrannix yazikov / Ye.I. Spendiarov. – Tiflis, 1927.
4. Shukin, A.N. Metodi i texnologii obucheniya inostrannim yazikam : uchebnoye posobiye dlya prepodavateley i studentov yazikovix vuzov / A.N. Shukin. – M.: Izd-vo IKAR, 2014. – 240 s.
5. Andreyevskaya, M.N. O naturalnom metode prepodavaniya novix yazikov : (V primeneni k prepodavaniyu nem. yaz.) : Chetire leksii, prohit. v O-ve vospitatelnis i uchitelnis v Moskve v 1909 g. M.N. Andreyevskoy / M.N. Andreyevskaya. –M.: Skl. izd. v torg. d. br. Bashmakovix, 1909. – 30 s.
6. Burimskaya, D.V. Genezis razvitiya naglyadnosti pri obuchenii : monografiya / D.V. Burimskaya. – M: Tezarus, 2013. – 164 s.